

TELEGRAFUL ROMÂNUL.

Nr. 78.

ANULU XXIV.

Sabiiu 30 Septemvre (12 Oct.) 1876.

Telegrafu' este Duminec'a si Joi'a, la fie-care d'oué septemvri cu adausulu Poisiórei — Premerentiunea se face in Sabiiu la expeditura' foiei, pre afaru la s. r. poste cu bani gata' prin scrisori francate, adresate cátra expeditura. Pretulu' pronumeratiunei pentru Sabiiu este pre anu 7 fl. v. a. iar pre o jumetate de anu 3 fl. 50. Pen-

trajecelalta párti ale Transilvaniei si pentru provinciile din Monarchia pre unu anu 8 fl. óra; pre o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru primo, si tierci stroine pre anu 12 1/2 anu 6 fl. Inseratele se platescu pentru întâia óra cu 7 cr. sízulu, pentru a dóua óra cu 5 1/2, cr. si pentru a treia repetire cu 3 1/2, cr. v. a.

Scutula nostra in municipiu.

(II) Dupa cum ne poturamu convinge din congregatiunile comitatense ténute pâna acum aici in Sabiiu, precum si din rapórtele despre celelalte congregatiuni din diferitele comitate si municipii, noi românii cu tóta majoritatea nóstra eclatanta numerica suntemu mai in tóte corpurile municipale reprezentative in minoritate. Si astfel osanditi prin legile mascere si defavorurile lor, a ne multiam cu acele conditii de prosperare si cu acelu terenu de activitate politica ce ni le concede grati'a majoritatiloru maiestrite si angustimea legiloru actuale.

Ba ce e mai multu, vedemu ca si acolo unde tóta maiestrirea si tóte uneltirile nu ne potura luá majoritatea in reprezentantia de amana, arbitriulu si volnicia unoru organe menite spre a indeplini si a supraveghia indeplinirea legei, facu voi'a majoritatei, facu cuprinsulu curatu si limpede alu legei, — le facu ilusorice; numai cá se oprésca influinti'a romanesca asup'ra afaceriloru publice, chiaru si cu vatemarea legiloru existinte.

Ce sa te miri apoi? cându si cele mai drepte, mai modeste pretensiuni ale nóstre, reieptandu-se din partea majoritatiloru maiestrite si aducendu-se regimulu spre apretiare din parte'si, remanu mai cu séma totu desconsiderate; cá cându pentru noi nu aru mai oferí legile absolutu nici unu favoru, cá cându noi nu amu mai fi vrednici de beneficiile ce are sa le ofere puterea statului tuturoru indigeniloru asemenea.

De unde ne vinu relele acestea? Ast'a o scimu cu totii pré bine. O scimu, ca ne provinu din giurstarea provocata in parte si prin vin'a si purtarea nóstra de pâna acum, dar' indeosebi prin maliti'a denunciatoriloru, din giurstarea ca regimulu de-si pre nedreptu, ne tiene pre noi de inimi ai statului, cari tindemu a usua ori-ce beneficii in detrimentulu statului.

Noi firesce ca suntemu convinsi de neadeverulu presupunerei acetei'a si de acea ne si apésa cu atât'a mai greu urmárele ei. Pâna ce se voru convinge inse si ocarmuitorii statului de acestu neadeveru, pâna atunci noi avemu sa suferimu si fára vina; trebuie sa ne mangaiemu inse cu convingerea ca 'si voru vedé si ei mai curendu séu mai tardiu retacirea lor si se conclucrámu spre descoperirea refacerei acetei'a.

Dar' si pâna la momentulu acelu, cându perindu céti'a amagitoré ni se va deschide unu terenu mai favorabilu spre desvoltarea activitati' nóstre cetatienesci pentru binele si salutea patriei; si pâna atunci si intre giurstárele acestea atâtu de mascere pentru noi, trebuie se continuám lupt'a nóstra legale pentru existintia, chiaru si convinsi ca de astadata nu vomu dobandi' ceea ce dorimu si calupt'a nóstra va fi zadarnica.

Cautandu ca care aru fi foculariulu celu mai siguru prelánga care avemu sa ne grupámu cu totii in acést'a lupta, care e scutulu celu mai aptu, ce ne póte nóue asigurá existintia' natiunale in municipii si o valóre óre-care, carea cu tempu póte se ajunga unu gradu cátu de inaintatu; aflámu ca foculariulu si scutulu

acést'a nu e si nu póte fi altulu decâtu limb'a.

Pâna cându limb'a nóstra va fi usuata si respectata in corpurile reprezentative si in afacerile municipale precum si la tóte oficiile municipale administrative; pâna atunci vomu avé totu-déun'a o vina dovada despre existintia' si valóreá nóstra, vomu avé unu scutu alu natiunalitati' nóstre, cá factoru in municipiu.

Si iérsi de alta parte e limb'a puntea acea, pre carea potu ajunge si connatiunali de ai nostrii la officii, — din cari se vede tendintia' de ai elimina' de totu, — fiinduca déca e vorb'a cá se ni se respecte si aplice limb'a astfelu cum ni o concede legea, atunci se receru organe apte de a indeplini recerintia' ast'a legale; din esperintia inse scimu cu totii ca nici sasii nici magiarii nu s'au ocupatu anumitu cu limb'a nóstra si nu o posedu astfelu cá se póta functiuná cu ea, deci e urmare naturale cáci celu putienu de sila cauta se aplice si románi la functiuni.

De acea a fostu fórté potrivita interpelarea ce o facu unu deputatu románu iu ultim'a congregatiune din Sabiiu, cátra comitele supremu in privintia' observárei limbei romane in oficiile municipale. Si ne póte servi spre multiamire asigurarea data din partea comitelui: ca va staru sa se observe legea cu punctualitate. Sperámu ca domnulu comite supremu 'si va si indeplini asigurarca data. De noi se va tiené inse cá se mijlocimu indeplinirea asigurárei acetei'a si a legei.

Preste totu trebuie se fimu mai jalusi de limb'a nóstra, de cum amu fostu pâna acum'a. Avemu dreptulu si trebuie se si pretindemu in viitoriu ca si tóte propunerile, proiectele si statutele ce provinu din comisiuni, se apara totu-déun'a si in limb'a romanesca. Astfelu 'i vomu silí apoi pre domni din majoritate, cá se aplice si in comisiuni mai multi románi, séu apoi sa ne studieze limb'a spre a indeplini insi acésta recerintia.

Sasii usioru voiescu sa se mantue cu frasa ca observá limb'a nóstra dupa putintia. Putintia' ast'a inse e unu conceptu atâtu de laxu, încátu póte usioru ascunde dupa sine si nevointi'a. Preste potintia' firesce ca nu se póte deobligá nime; la noi inse potintia' esista, numai trebuie se o intielegemu cum se cade.

Firesce ca fratii sasii nu suntu in stare se functiuneze in limb'a nóstra; ast'a inse e vin'a, e neajunsulu lor. Déca nu suntu in stare atunci faca locu acelor'a cari suntu in stare, cáci neaptitudinea oficiariloru, nici cându nu póte fi caus'a spre ocolirea legei.

Legea art. leg. 44/1868, garantéza aplicarea limbei fia-cárei natiunalitati' reprezentate in municipiu, in tóte afacerile si la tóte oficiile municipale. Si chiaru unde nu demanda directe a se observá o limba din municipiu, lasa alegerea numai între limb'a respectiva a suplicantelui si între cea magiara, cá limba de statu. Cum vine acum'a, cá limb'a germana, carea intru nimic'a nu e mai multu îndreptatita dupa lege, decâtu a nóstra, sa se substitue totu-déun'a din partea amplotiloru sasii, in loculu limbei nóstre? Ast'a nu e dupa lege, si nu trebuie mai multu suferitu.

De dragulu dlui inspectoru sasu,

sa nu ne mai parasimu noi in viitoriu limb'a nóstra. Iér' usitandune noi de ea dupa cum ni o concede legea si o pretinde interesulu nostru propriu; sa nu ne seduca nici unu interesu specialu si nici unu respectu séu lasitate, de a nu staru, cá sa se observe si din partea altor'a, fia acé'a ori cine aru fi.

Resbelulu.

„S. d. Tgbltt“ spune de o lupta nóua între serbi si turci si adeca in 7 Octobré st. n. la *Iancov'a-Clissur'a* carea a duratu o di intréga. Lazaru Ciolacu-Antici a comandatu trupele serbesci si a respinsu pre turci cu bationet'a din tóte pusetiunile lor. Satele din valea Toplitiei: Ciucate, Musache, Gurguri, Rasiti'a, Solocevo si Vlahini'a suntu fortificate de serbi. De cu séra ocupara serbi si Cursiumli'a. Serbi stau departare de siese óre pre teritoriu turcescu.

Despre lupt'a dela 28 Septembre reproducemu dupa „C. d. I.“ urmátorele:

O depesia a diariului englezescu „Standard“ tramisa din Deligradu, arata in modu vrednicu de credintia, ca serbi au fostu de nou batuti in batali'a de lângá Alexinatiu, care in diu'a de 16/28 Sept. au duratu 12 óre. Iéta ce dice amintit'a telegrama, care arata in nuce, ca si cea mai nóua infrángere a serbiloru se datoresce diletantismulu strategicu alu ilustrulu Cernaieff. „Astadi se sferi batali'a prin gloriós'a victorie a turciloru. La 5 óre dimineti'a deschisera tunurile serbesci foculu pre lini'a intréga. Semicerculu de redute si baterii, prin care serbi s'au silitu a sfarema' armia' turcesca, avé o intindere de mai multu de 20 mile englezesti si contiené celu putienu 100 de tunuri. Brigad'a lui Hafiz pasi'a, bataliónele din capulu podului si alte trupe au statu tóta diu'a 'in foculu tunurilor. Nici 'o clipa n'a trecut, in care sa nu fi isbitu ghiulelele in sirurile lor. Trupele turcesci de si surprinse s'au inpotrivitu ataculu cu unu estremu curagiu. Dupa amédiadi ele luara ofensiv'a respinsera pre serbi si le causara mari perderi.

Ataculu din partea serbiloru érá intemeiatu pre o idee sanetósa, dar' ea a fostu esecutata a la Cernaieff, care are mani'a de a inflori cu strategie ori ce mesura tactica a sea, puidu-o in lucrare cu cea mai mare complicatie posibila si cu imprasciere de puteri. Armat'a turcesca avé intr'adeveru o positie nefavorabila si pre acést'a se intemeia' ataculu serbiloru. Ea se afla dispusa in cóne délungulu Moravei si urmándu unu atacu despre nordu, n'avé putintia' sa se desfasiure. Turcii putéu sa faca frontu numai spre resaritu adeca improtiv'a liniei Alexinatiu-Deligradu. Pentru acestu casu ei erau espusi unui periculosu atacu in flancu din partea diviziei Horvatovici, asiediate lângá Diunis. Hafiz pasi'a trebuiá sa se astepte la unu atacu atâtu dinspre Diunis cátu si dinspre Morav'a. Déca acum'a armia' lui Abdulk-Kerim aru fi fostu hartuita in frontu, iér' Hafiz pasi'a aru fi fostu derutatu prin unu coversitoriu atacu, infrángerea turciloru aru fi fostu neevitabila. Dar' acésta idea simpla nu s'au esecutatu cu cuvenita simplitate si energie. Serbi au facutu feliu de feliu de incungiuuru, inainte de a se fi inceputu ciocnirea. Arip'a stánga sub Hafiz-

pasi'a a fostu cea dintáiu atacata, inse in aceeași vreme o puternica colóna serbesca se misca spre Crusie, cu intentiunea de a incungiuurá divisi'a Hafiz si de a inmultí turburarea ei, in casu déca aru fi batuta. Se pare deci, ca intentiunea serbiloru nu érá de a-lu bate pre Hafiz pasi'a, ci de a-lu incungiuurá. O analoga imprasciere de puteri au inscenat'o serbi in sudu improtiv'a aripei drepte turcesci. Abdulk-Kerim pasi'a érá silitu a face frontu spre Morav'a, dar' nici aici ataculu serbescu nu se facu cu tóta puterea. Centrulu serbescu a fostu slabitu prin detasiarea unei brigade preste Drasievatiu la Tesiti'a, iérsi cu scopulu, ca in casu de a fi batuti turcii lângá Boboviste, sa nu li fia cu putintia de a se retrage la Nisiu, cáci brigad'a amintita li aru fi tienutu drumulu. Deci si aici punctulu de gravitate alu actiunei in planulu lui Cernaieff érá acésta manevra de incungiuuru, luata fórté pe departe si a cárei efecte s'aru fi veditu abiá, déca i s'aru fi implinitu supositi'a adeca infrángerea turciloru la Trnian si Androvatiu. Acésta supositiune inse nu s'a implinitu nici la arip'a drépta, nici la cea stánga. Frontulu turcescu a fostu asiá de slabu atacatu, încátu Abdulk-Kerim a avutu vreme a-i tramine lui Hafiz ajutóre, (dupa unii 23,000 de ómeni cu 10 baterii) încátu trupele acestui din urma resistara ataculu. Deci tóta ofensiv'a serbesca se sparse cá besicele de saponu, dupa ce au fostu pusa in lucrare cu atât'a complicatie si pre o linia de atacu de nu mai putienu de siese mile. Cá totu-déun'a turcii nici acum'a nu s'au folositu de succesele lor si n'au urmáritu pré inamiculu batutu: Abiá dóue dile dupa bataie arip'a stánga turcesca au luat ofensiv'a spre a se disberá de positiunea lui Horvatovici — dar' n'au potutu. Perderile serbiloru in batali'a dela 16/28 Sept. se socotescu a fi de 2000—2500 de ómeni. Armat'a serbesca din Deligradu e de 78,000 ómeni cu 80 de tunuri; colonelulu Horvatovici dispune de 18,000 ómeni (in cea mai mare parte románi) iér' colonelulu Stancu Popovici e in Alexinatiu cu 12 batalióne si 8 baterii.

Din Constantinopole se telegrafa' alaltaiéri, ca consiliulu extraordinariu a conclusu unu armistitiu de 6 luni, pâna la finea lui Martiu. Multe foi, cari presimtisa acestu conclusu alu Portiei, au aflatu de bine a vedé intr'ensulu unu semnu de pace. Dara altele precum este „Deutsche Zeitung“ si chiaru si „N. fr. Presse“ sustienu mortisiu ca Russi'a este hotarita a incepe resbelulu cu Turci'a.

Press'a italiana ese pre fia-care di mai tare din passivitatea ce o aratá pâna aci fatia cu evenemintele orientali. Din spiritulu pressei italiene transpira amicitia' rusésca, pre carea unele foi o tacséza de constatarea unei aliantie între Itali'a si Russi'a. Politic'a conjecturala merge si mai departe, ea mirósa dejá o aliantia între Russi'a, Germani'a si Itali'a. Antidotulu acetei aliantie inca nu lipsesce, pentru ca se sustiene ca la burs'a din Vien'a au sositu telegrame, cari anuncia o aliantia ofensiva si defensiva între Angli'a si Austro-Ungari'a.

Impregiuurarea ca primu-ministrulu din Bucuresci I. Brateanu,

ministru de resbelu Sla niceanu si maresialulu curtiei princiarie Vaca rescu mergu la Livadia sa bineventeze pre Tiarulu Rusiei da ansa la varie conjecturari politice. Totu asiá concentrarea trupeloru române pe divisiuni.

Diet'a Ungariei.

In siedintia casei representative din 6 Octobru dupa cele formale ia cuventulu ministru de finantia Col. Szell, pentru a desfasura intr'unu discursu de done ore starea financiale a terei. *Erogatele statului se urca la 233 milioane, ier' venitulul anualu e numai 218 mil. prin urmare resulta pre anulul 1877 unu deficitu de 15 milioane fl.*

Dupa o scurta discussiune ministru presidentu C. Tisa raspunde la interpelatiunile lui Csernatony si Irányi in caus'a orientala.

In punctu 6 — dice ministru pres. — dlu deputatu Irányi intréba: „Procéde ministru comunu de afacerile straine relativu la cestiunea orientale mana in mana cu guvernulu ungrescu?“

Intrebarea acést'a, cum amu disu si cu alta ocaziune, e de prisosu in tempuri atátu de seriose cum suntu cele de acum; sa-mi créda dlu deputatu ca cunoscendu si recunoscendu noi atátu dreptulu câtu si datorint'a ce deriva din acést'a nu vomu acceptá respunsabilitatea pentru o politica, cu a le cárei base, principie si tendintie nu consentimu.

Intrebarea a 4 este: Cari suntu conditiunile de pace statorite de puteri si suntu acele pre deplinu si fara reserva adoptate de puterile semnatarie tractatului de Parisu? Urmat'a intre puteri o contielegere pentru casulu cându un'a séu alt'a dintre partidele beligerante nu aru acceptá conditiunile de pace?

La intrebarea: care suntu conditiunile de pace statorite de puteri, nu se póte raspunde, pentru ca facându-se cunoscute negociárilé s'aru poté face ilusorica restabilirea pácei. Atátu potu sa dicu, ca tóte puterile garante fara esceptiune purcedu in armonia si impregiurarea, ca suntu de acordu relativu la conditiunile de pace ni da garantia, séu celu putienu perspectiva intemeiata, ca ele voru remáné de acordu si cându intrebarea acést'a mai tárdiu s'aru complicá.

Intrebarea 1 si 2 este;

1. Suntu adeverate scirile comunicate prin foi despre trecerea de cete de voluntari rusesi in uniforma militara prin principatele Dunarene cátra Serbi'a; este adeveratu, ca se transporta pre aceasi cale materialu de resbelu din Rusi'a pe séu a serbiloru? Si déca suntu adeverate aceste sciri nu a aflatu ministru comunu pentru afacerile straine de lipsa a reclamá contr'a acestoru fapte ce nu corespondu neutralitáti si dreptului internatiunalu?

2. Fostau rusii ce au trecut prin Ungari'a spre Serbi'a toti membri ai „crucei rosie“ si ostenitu-sau guvernulu a se informá, déca acést'iá sosindu in fati'a locului s'au devotatu in fapta servitiului pentru bolnavi si raniti?

Relativu la 1 intrebare ministru pres. raspunde ca abia are cunoscintia oficiale despre transporturile române. Incátu pentru rusii ce au trecut prin Ungari'a Tis'a dice, ca acést'a in cea mare parte au fostu membrii „crucei rosie“, dara au fostu si rusi cu paspórté in ordine.

La intrebarea déca a reclamatu ministru de esterne contr'a vatemárei neutralitáti, raspunde Tis'a, ca nu este problem'a nóstra sa reclamámu contr'a celor ce se intempla in alte state si cându se vátama neutralitatea dreptulu de reclamare compete acelei puteri, a cárei neutralitate e violata si — dice ministru pres. — incátu pentru mine crédu ca aru fi o mare

eróre din partea Austro Ungariei a figurá in asemenea casuri cá jude nechiematu si a uitá care este recompens'a judelui nechiematu dupa proverbulu ungrescu. (Miscare, strigári: Care e recompens'a?) „Sa batemu pe judele nechiematu!“ asiá dice proverbulu. Credu ca-lu cunósceti.

Relativu la intrebarea, ca nesuitu s'au guvernulu a se convinge, ca cei ce au calatoritu in Serbi'a intr'adeveru au mersu acolo pentru a dá ajutoriu bolnaviloru si ranitoru, — trebuie se dicu, ca dlu deputatu pretinde dela guvernulu ungrescu ceva la ce nici unu guvernulu de pe lume nu are dreptu. Pe Ungari'a o intereséza numai, ca este ea indreptatita dupa dreptulu internatiunalu esistentu a permite trecerea prin tier'a nóstra, dara asupr'a fapteloru ce se petrecu intr'altu statu, dupa ce trecatorii au parasitu frontiera nóstra, nu putemu avé potestatea de gendarmeria.

Atátu potu sa dicu, ca guvernulu rusescu fú insciintiatu prin ministriulu nostru comunu de esterne, ca s'a facutu abusu cu crucea rosia si cu trecerea si avemu temeiu a crede, ca s'au facutu in tempulu mai nou dispusetiuni pentru a impededá atari abusuri.

Rusii ce au trecut pe aici séu pe airea suntu militari esiti din armat'a Rusiei séu concediati, dara potu sa afirmu cu deplina pozitivitate, ca guvernulu rusescu a interdisu in dilele din urma concediárilé.

La punctulu din interpelatiunea lui Csernatony despre rusii detienuti in Pest'a la 27 si 28 Augustu raspunde ministru pres., ca detentiunea a urmatu pentru ca acei voluntari rusesi s'au facutu vinovati de o purtare escesiva. Eliberarea lor a urmatu dupa ce s'au constatatu autenticitatea paspórteloru si a documenteloru lor de caletoria.

Eu crédu — dice Tisza — ca detentiunea a fostu corecta, pentruca nimenui nu-i e permisu a violá prescribele politiane, pre cáta vreme se afla pe teritoriulu nostru; si de asemenea a fostu corecta si eliberarea; cáci in sensulu dreptulu internatiunalu, done state, pe cátu tempu traiescu in pace, suntu indatorate sa si respecteze imprumutatu paspórtelé indata ce guvernulu competentu le dechiara valide.

Interpelatiunea dlui Irányi mai cuprinde done puncte ce nu le-amu atinsu. La punctulu ca amu cunoscintia ca guvernulu din Petersburg concentra trupe la frontierele Turciei? potu sa dechiaru cu deplina pozitivitate, ca nu s'au facutu mobilisári de trupe la frontierele turcesci in mesura remarcabila.

In privintia titlului de rege ce l'a oferitu armat'a serbésca principelui Milanu raspunde ministru pres. ca tóte puterile garante au adusu la cunoscintia guvernului serbescu, ca punctulu lor de vedere pána acum a fostu *status quo ante bellum* si acestu status quo, care va remanea si pe viitoriu, nu cunósce nici unu rege in Serbi'a. De alta parte potu sa afirmu, pe bas'a dechiariatiunei oficiale data tuturor puteriloru mari ca principele Milanu si guvernulu seu au dechiaratu ca si ei dorescu numai *status quo ante bellum* (Miscare).

Acést'a e totu ce amu avutu sa raspundu la cele done interpelatiuni si terminu dicendu, ca atátu guvernulu câtu si oficiulu esternu se nisuescu a conservá pacea in patri'a nóstra, inse asiá, cá interesele nóstre sa nu se pericliteze si sa nu se samene semburile pentru pericoli viitori; a conservá pacea in contielegere cu puterile europene asiá, cá sa se asigureze si popóreloru din Turci'a o sórte mai buna si sa destepé increderea in stabilitatea liniscei. Ministru cere sa se ia responsulu seu la cunoscintia.

D. Irányi observa, ca multe sciri

voru fi esagerate, dara cu tóte acéstea trecerea rusiloru in Serbi'a e fórté insemnata. Austri'a cá putere semnataria tractatului de Parisu trebuie sa priveghieze asupr'a neutralitáti si Romanié care se violéza pe fia-care di. Cumca Turci'a in situatiunea actuala nu póte protestá nu e nici o minune. Dealtmintrea cererea de a se respectá neutralitatea nu implica o dechiarare de resbelu, arsenalulu diplomatiei aru fi fórté lipsitu, cându deodata amu trebuí sa ne refugiámu la tunuri. Dechiariatiunea ministru pres. cumca la frontiera Turciei nu s'au facutu concentrári mai mari de trupe, precum si descoperirile relativu la titulu de rege alu lui Milanu, le ía interpelatorulu la cunoscintia cu multiamita; dara in celelalte puncte si anume in punctulu alu 4 despre conditiunile de pace la care ministru nu a respunsu, oratorulu nu e multiamitu cu respunsulu.

O radia de lumina.

Bucuresci, 10 Septemvre.

Din tóte, cáte s'au scrisu in vremea mai nóua in diariile din Austri'a, si cu deosebire in principalele diare maghiare, s'a potutu ori-cine incredintia, ca in vechiulu imperiu ómenii mergu pána a nu ne crede vrednici sa fimu tratati intre marginile buneí cuviintie internatiunale. Nu mai departe, decátu cu vr'o patru septamáni in urma, diariulu „Hon“, vorbindu despre „ticalosi'a armatei române“ si despre „lasitatea románilor“, merge cu lips'a de buna cuviintia pána a esclamá cu dispretiu: ca in Romani'a lucrulu de capetenia suntu femeile corupte! — Mai departe nu se póte.

De cáte-va dile aceste diarie, si cu deosebire cele magiare, au schimbatu atitudinea. Intocmai pre cátu de cártitóre erau, pre atátu de laudatóre suntu astadi. Ele vorbescu cu prea multa caldura despre o aliantia ce aru fi sa se urdiésca intre románi si maghiari. Mai claru: diariulu „Hon“, celu mai bine informatu, ne spune lamuritu, ca dlu Ioanu Brateanu a caletoritu la Sabiiu spre a impleti si mai tare firele acestei aliantie. Suntemu dar' in dreptu a crede, ca guvernulu actualu nu e cu totul departatu de ide'a aliantiei romano-maghiare; suntemu in dreptu a crede, pentru ca sa nu dicemu ca suntemu chiaru incredintiati.

Ide'a unei aliantie între románi si maghiari nu este nóua; ea a fostu adese ori discutata; adese ori s'au facutu incercári pentru realizarea ei; in sfersitu, cu deosebire între impregiurárilé de astadi, ea are destula justificare. In tóte impregiurárilé in sa, ea este cu multu mai grea, decátu sa póta fi permisu a o discutá in grab'a unui articulu de diariu quotidianu.

Este greu in sa a intielege, cum d. Ioanu Brateanu a ajunsu a fi reprezentantele acestei idei?

La anulu 1863 d. Brateanu in intielegere cu L. Kossuth, staruia sa realizeze acést'a idea contr'a Austriei. La anulu 1866 acela'si domnu I. Brateanu a agítatu lumea cu luarea Transilvaniei dela maghiari si austriaci. — Dela anulu 1871 pána la 1876 partidulu, in fruntea cáru'a stá totu acelu domnu I. Brateanu, a agítatu lumea contr'a Austriei. In sfersitu, in tóte vremile, d. I. Brateanu apare in viétia publica cá vrajmasiu alu Habsburgiloru. Ori-ce omu seriosu este in dreptu a nu intielege, de unde si pána unde d. I. Brateanu, amiculu lui L. Kossuth, autorulu ideei luárei Transilvaniei, agítatoriulu dela 1876, staruesce astadi se incheia o aliantia cu cont. Andrassy in favorulu Habsburgiloru?

Suntu resóne de statu? S'au schimbatu impregiurárilé? Prea bine! Dar' tóte impregiurárilé si au ómenii lor, tóte ideile si au reprezentantii lor. Cându o ideia a incetatu a mai domina, partidulu si ómenii cari o re-

presintau suntu datori a se retrage si a cedá loculu altui partidu si altoru ómeni cari au represintatu si represintu ide'a ce urméza a stapáni situatiunea. D. I. Bratianu nu póte fi astadi reprezentantulu curentulu indreptatu contr'a Austriei si máne reprezentantulu alu ideei de aliantia in favorulu ei. Nu póte, pentru ca nimenu nu póte avé increderea in d-sea; nu póte, pentru ca nu are unu partidu care se-lu secundeze; nu póte, pentru ca insusi a imbrancitu lumea contr'a ideei pre care astadi aru urmá se o represinte.

Cancelarulu Bismarck a mersu cu conservatorii si apoi cu nationalii liberali. Este inse o buna cuviintia a nu pune pre dlu I. Bratianu alaturea cu Bismarck. Cu sute si mii de partide Bismarck a represintatu si represinta aceasi ideia: in tóte vremile inse a fostu secundatu — de cine? — totu de un'a si aceiasi partida. D. I. Bratianu nu póte fi secundatu de cátu de partidulu pre care insusi si-la creatu, in unire cu dlu C. A. Rosetti. Acestu partidu nu-lu va mai sustiené; séu déca 'lu va sustiené, elu nu mai pote fi partidu, ci o adunatura de ómeni in-sghebatu prin interese dilnice.

Dar' aliantia incheiata prin mijlocirea unor asemenea elemente, aru fi o nenorocire, pentru-ca ea nu aru poté fi sincera. Ei bine, ori-ce amu face in launtrulu terei, in afara nu ne este permisu sa ne batemu jocu de viétia nóstra publica!

Voimu dar' sa-lu credemu pre dlu I. Bratianu indestulu de patriotu spre a ne indoi de cele ce spunu diarele maghiare.

In acést'a indoiéla ne intaresce consciintia detorieloru nationale ce avemu cátra fratii nostri de preste Carpati. O aliantia a Romanié cu maghiarii, fara scirea si invoirea romániloru din tierile de sub sf. Stefanu, aru fi o monstruositate. Noi nu avemu si nici voimu a reclamá vr'unu dreptu, vre-o pretentiune relativu la acésti frati ai nostri; suntu in sa legaturu firesci, cari nu potu fi trecute cu vederea: noi suntemu unulu si acelasi poporu. Missiunea Romanié este a urzi o viétia románésca in orientulu Europei: ea nu póte sa sacrifice pre alti románi, fara sa se abata dela missiunea naturala, fara a-si pregati peire. Forti'a Romanié suntu románii cari o incungióra cá unu valu ocrotitoriu din tóte pártile: ea nu póte sa-si sacrifice ocrotirea. Romani'a este copil'a resfatiata a poporulu románu: ea nu póte sa sacrifice pre cei ce o resfatia.

In tóte vremile dlu I. Bratianu, si mai multu decátu d-sea dlu C. A. Rosetti, care nu e románu, au probatu unu dispretiu pentru románii de preste Carpati. La 1863 aliantia cu maghiarii se urdisé fara scirea si invoirea ardeleniloru; la 1866 s'a turburatu viétia transilvania prin idei gresite, si s'a facutu óresi-cum o contrabanda de suflete, aducendu-se o multime de tineri neesperimentati in Romani'a, s'a facutu parada cu densii, s'a abusat de entusiasmulu loru virginalu, si apoi s'au aruncatu pre stratele orasieloru, spre a se risipi cá espatriati!

Acela'si partitu, care le-a facutu tóte acestea, nici astadi n'aru poté sa incheia aliantia cu maghiarii decátu precum o voia la anulu 1863, directu spre stricarea poporulu románu si indirectu spre stricarea Romanié.

Inca odata: ide'a unei aliantie romano-magiare póte sa fia justificata; aliantia inse între intregulu poporu magiaru si intregulu poporu románu. O aliantia între Romani'a si maghiari, in locu de a ne intári, ne-arú slabi.

Amu disu, ca voimu sa-lu credemu pre dlu I. Bratianu mai patriotu si mai románu decátu sa putemu crede cele spuse de diarele magiare.

Cu tóte acestea, nedumerirea nu incetéza: „o raza de lumina“ este in dreptu ori-care románu sa céra. Ce

este si ce nu este adeveratu in tóte cele ce se spunu, in tóte câte se vorbescu? . . . Cum trebuie sa le intielegemu? . . .

Revista diplomatica.*)

(F i n e.)

VII.

Possesiunea nedrepta a Deltei Dunarei si consecventiile traseului facutu in urm'a protocolului din 6 Ianuaru 1857 privitoriu la lini'a fruntaria intre Roman'a si Turci'a.

Articolulu 21 alu tractatului din Parisu inapoindu Moldovei teritoriulu cedatu de Russi'a fipsase principatului de partea Dunarei limite determinate, cari nu puteau fi altele decâtu acelea ce esistara inaintea resboiului din orientu intre Russi'a si Turci'a, adeca thalwegulu braciului Sântu-Georgiu.

Protocolulu semnatu la Parisu la 6 Ianuaru 1857, modificându dispositiunile tractatului din Parisu, a asediatu sub suveranitatea Sublimei Porti o parte din acestu teritoriu, hotarindu ca „ostroavele cuprinse intre diferitele bratie ale Dunarei la gurele ei „si formandu Delt'a acestui fluviu, in „locu de a fi anecstate principatului „Moldovei, precum o stipulá art. 21 „alu tractatului din Parisu, voru apartiené sublimei Porti de care au re- „levatu in vechime“. Trebuie mai inainte de tóte sa stabilimu ca acésta din urma asertiune pecatuesce prin bas'a sea. Delt'a Dunarei a apartienutu in toti tempii Moldovei, si acést'a pâna la cedarea ei facuta Russiei prin tractatulu dela 1812.

Cestiunea Deltei n'aru putea fi discutata in momentulu acést'a, solutiunea ei apartiene unei coferintie europene, si Roman'a astépta cu incredere decisiunile basate pre justitia si ecuitate pre care acestu areopagu le va pronuncía. Ea trebuie cu tóte acéstea sa protesteze neincetatu spre a nu lasá sa se stabiléasca opiniunea ca gurele Dunarei apartienu séu aru apartiené Bulgariei, deórece Delt'a Dunarei a fostu seculi intregi patrimoniulu Moldovei.

In asteptarea acestoru decisiuni, ne vomu margini a ne ocupá specialmente astadi de lini'a de demarcatie trasa in urm'a protocolului din 6 Ianuaru 1857 si de uritele consecventie ale ei.

Déca protocolulu din 6 Ianuaru 1857, prin ultim'a sea alegatiune, a inlaturatu provisoriu dreptulu istoricu si particularu alu Romaniei asupr'a teritoriului cedatu Turciei prin acésta din urma transactiune, planulu hotaritu in urm'a acestuiu protocolu, si care servá a fipsá fruntari'a actuala ce separá in josulu Dunarei pre Roman'a de Turci'a, de buna séma ca a lasatu unu principiu recunoscutu de dreptulu gintiloru, privandu tiér'a nóstra, in partea teritoriului ce i-a fostu restituitu, de beneficiulu legitimu alu cursulu apei, in vreme ce pre totu cursulu dela Orsiov'a pâna la Reni, ea se bucura de acestu dreptu fiinduca tóte ostroavele Dunarei ce se gasescu pre bratiulu principalu suntu románe. Aceleasi fruntarie esistau pentru Moldov'a *ab-antiquo* in josulu Dunarei, fiinduca chiaru cesiunea provinciei Basarabiei, facuta in 1812, in virtutea tractatului din Bucuresci, s'a operatu dupa principiulu care reguléza inca si astadi posesiunea natiunala in pártile ce apartienu teritoriulu român.

Acésta asertiune se sprigine pre tinentulu articolului 4 alu tractatului din Bucuresci, care stabilescu o fruntaria precisa pártiei din Moldov'a cedata atunci Russiei, fruntarie care plecându dela gur'a Prutului, luá Dunarea cá limita aceloru 2 imperie, care stipulasu ca ostroavele Dunarei incependu dela Ismailu pâna la mare, voru fi ale Russiei. In urm'a acestui

faptu, Rusi'a a concedatu in plina proprietate tóte ostroavele sele diverseloru comune riverane, in asiá modu ca posesiunile acestoru comune forman astfelu estern'a limita a teritoriului seu cu posesiunile imediate ale Turciei din Europ'a.

Astfelu comunele riverane ale Ismailului, ale Necrosovei, ale Kislitiei ale Kiliei si ale Valcovului posedau si aru trebúi sa poséda inca tóte ostroavele care suntu marginite prin apele bratielor Ivanesci, Stepovoi si Stribulu, bratie cãror'a Thalwegulu, pâna la imbucatur'a sectiunei fluviale a Kiliei, aru trebúi sa le serve dreptu fruntarie Romaniei.

De siguru, puterile semnatare protocolului din 6 Ianuaru 1857 n'au potutu avé intentiunea a privá, prin decisiunea loru, o tiéra cãrei'a iau garantatu ele esistenti'a, de fruntariile sele naturale, si déca plenipotentiarii au convenitu ca ostroavele cuprinse intre diferitele bratie ale Dunarei la gurele ei si formându delt'a acestui fluviu, trebúi sa apartiená Turciei, este evidentu ca espresiunea „ostrove formându delt'a“ nu se póte aplicá decâtu pentru teritoriulu care in realitate forméza delt'a, a cãrei basa se radima pre mare si ale cãrui cóste atingu thalwegulu prin cele dóne principale ramure esterióre ale Dunarei, adeca intre fruntari'a primitiva acceptata de Turci'a prin art. 4 alu tractatului din 1812 si fruntari'a pre care o ficséza tractatulu din Adrianopole din 1829 prin articolulu 3 alu seu. Prin urmare Delt'a s'aru affá limitata intre Thalwegu prin bratiile Ivanesci, Stepovoi si Staroi Stribulu de o parte, si de cealalta prin Thalwegulu bratiului Sântu-George, pre scurtu, teritoriulu ce contine ostroavele Tatarescu, Leti, Ceatalu, Algani si ostrovulu Sântu-George cu tóte ostroviórele ce facu parte dintr'ensulu.

Este almintreni notoriu ca Turci'a, prin tractatulu din Bucuresci dela 1812 n'a cedatu Russiei un'a din posesiunile sele, ci chiaru unu teritoriu care apartinandu principatului Moldovei, ii erá supusu cu acela'si titlu de suzeranitate: prin urmare este justu cá restituirea teritoriului care a fostu dictata prin tractatulu din Parisu, si mantienuta in principiu prin conventiunea din 6 Ianuarie 1857 sa opere esactu asupr'a acelor'a-si fundamente cá acelea ce au servitu de basa in 1812 spre a regulá delimitarea Basarabiei, provincia moldava intre Rusi'a si Turci'a.

Cându unu fluviu are trei gure de importantia acelor'a ce serva a versá apele Dunarei in marea négra, este óre ecuitabilu, cá cu tóte drepturile istorice; cu tóte precedentele care reguléza gurele tuturor fluvielor si cursulu apei, cu tóte tractatele ce constata fruntariile unei provincie, câte trele gurele sa apartiená unu riveranu, in vreme ce celalaltu remane cu totulu privatu de beneficiulu pre care natur'a l'a acordatu teritoriului seu, beneficiu pre care dreptulu internationalu 'lu salvardéza tuturor natiuniloru, si dreptulu comunu ori-cãrui particularu?

Tractatulu din Parisu acordandu Romaniei libertatea de comerci si de navigatiune, este imposibilu cá puterile garante sa fi voitu a privá pre Moldov'a de avantajiele positiunei sale geografice, cari 'i suntu rapite prin traseulu fruntariei actuala; de acea acestu traseu nu se póte esplicá decâtu prin neesactitatea planurilor cari au servitu la delimitarea prevediuta prin protocolulu din 6 Ianuarie 1857. Acésta delimitare a pusu comunele riverane in imposibilitatea de a se bucurá in libertate de teritoriulu loru dobanditu, de óre-ce parte din aceste bunuri comunali se affá actualmente in Turci'a. Productele acestoru bunuri suntu indispensabili cu tóte acéstea la esistenti'a comunelor riverane, cari lipsindule lemnele, se in-

caldiescu cu stufu, cari neavendu pamenturi cultivabili, traescu cu pescuitulu. Quasi espropriate prin delimitarea de care e vorb'a, aceste comune trebue sa caute astadi intr'o tiéra straina, in Turci'a, mijlócele loru de esistintia si sa fia tractate cá straine pre propriulu loru teritoriu comunu; intorcendu-se la vetrele loru cu produsulu pescuitului loru, séu alu recoltei de stufu, ele suntu supuse a platí drepturi ce facu esistenti'a loru nu numai penibile, dara inca dau locu la nisce dificultáti inevitabili intre autoritátele riverane turcesci si romane si la nisce vexatiuni care agravéza pre fia-ce di situatiunea reciproca.

Comisiunea européna a Dunarei a recunoscutu insasi, in unanimitate, in siedinti'a ei dela 27 Maiu 1861, necesitatea de a modificá traseulu actualu, in sensulu principului generalu dupa care fruntari'a a 2 state trebue sa urmeze thalwegulu cursulu apei care le separá, dara a fostu numai divergintia de opiniune asupr'a aplicãrei acestuiu principiu traseului fruntariei in cestiune.

Intr'adeveru, d. Becke, d. baronu d'Offenberg, Omer-pasi'a, d. Saint-Piere si d. majoru Stockes s'au pronunciatu pentru traseulu care aru urmá thalwegulu bratiului septentrionalu alu Kiliei, spre a dá in gur'a bratiului Bolgradului, in vreme ce din contra d. Engelhardt si d. cavaleru Strambio au votatu pentru adoptarea thalwegului bratiului principalu cá fruntaria, d. Cavaleru Strambio insufiádu, cu tóte acéstea, cá minimumu concessiuniloru de facutu Romaniei, propunerea de a trage lini'a separatóre, in partea ei inferióra, urmându thalwegulu bratiului Oceakoff.

Spre a dá unu esemplu frapantu despre starea de lucruri ce s'a stabilitu cá consecventia a delimitãrei actuala, sa ne fia permis a citá esemplulu comunei Valcovu, care prin actulu senatului din Rusi'a dela 14 Decembre 1844, confirmata de cátra imperatulu posedu, in deplina proprietate, pescariile si totu teritoriulu, plecându dela fruntariile comunei Ibrieni, pâna la thalwegulu gurei Staroi Stribulului, si in susu, cam pâna in fruntariile comunei Kili'a.

Acésta proprietate, pre care comuna Valcovulu a obtienut'o prin parasierea ce a facutu a tuturoru pamenturiloru cultivabili pre cari le posedea in interioru, nu-i mai serva de aci inainte la nimicu, fiinduca ori-ce intrare prin propriele sale ape in mare 'i este actualmente inchisa, si fiinduca dupa marturirea barbatiloru competentu, din caus'a formãrei de bance de nasipu atátu la intrarea cátu si la esirea din miculu canalu alu Bolgradului, pre care locuitorii 'lu numescu in derisiune Gãrl'a Gastei (Pase-de-l'Oie), acésta comuna nu póte nici sa intre la dens'a nici sa iasa de acolo in apele romane.

Tergulu Valcovu este situatu pre tiermulu stãngu alu bratiului Chiliei, in punctulu unde cursulu apei desemnatu sub denumirea de bolgarodu se deslipesce de acésta ramura a Dunarei; elu apartienea, in tempulu domnatiunei rusesci, arondismentului Ismailu si facea parte din domeniile corónei.

Locuitorii acestuiu târgu traiescu esclusivu din produsulu pescuirei, ai cãrei proprietari suntu in apele deltei dela Chili'a, conformu privilegiiloru ce le-au fostu concedate de cátra Russi'a, inainte de rezbelulu din orientu.

In presentia reclamatiuniloru loru in privinti'a piedicelor ce intempina din partea autoritãtilor turcesci in exercitiulu acestu dreptu de pescuire, Puterile semnatare tractatului din Parisu au insarcinatu pre comisiunea européna a Dunarei, cá fiindu la fati'a locului, sa examineze aceste reclamatii si sa propuna unu arangementu spre a asigurá locuitoriloru din Valcovu liberulu exercitiu alu drepturi-

loru loru de proprietate. De aceea, dupe unu maturu examenu alu cestiunei, s'a recunoscutu in unanimitate, de cátra comisiunea européna (Vedi protocolulu Nr. CXXII) ca acestu arangementu aru trebúi sa aiba dreptu efectu a reintegrá pre locuitorii acéstei comune, ori-care aru fi traseulu ce s'aru adoptá cá fruntaria intre Turci'a si Moldov'a, in plin'a si facil'a bucurare de drepturile si privilegiile ce le-au fostu concedate de cátra imperatulu Russiei.

Toti comisarii, afara de comisariulu Turciei, care a creditu ca trebuie sa reserve decisiunea guvernului seu, au insistatu mai anume asupr'a punctelor urmátóre:

1. Fatia cu sublim'a Pórta:

Desrobire completa asigurata pescariloru, atátu sub raportulu dijmey cátu si de drepturile de esportatiune, pentru tóte productele culese in limitele pescariei comunale dela Valcovu.

Fipsarea unei dãri anuale inlocuindu tóte impozitele si drepturile de vama asupr'a pestelui pescuitu de cátra locuitorii acéstei comune, in apele turesci din vecinatate, afara din limitele concessiunei loru.

Recunóscerea dreptului locuitoriloru din Valcovu a tãii in ostróvele deltei dela Chili'a lemne de incalditu si stufulu necesariu obiceiului loru.

2. Fatia cu guvernulu român:

Scutirea dreptului de importatiune pentru produsele pescariei exercitate de cátra locuitorii din Valcovu.

Egalitate perfecta intre tratamentul aplicatu acéstei comune sub raportulu tacselor interiori de ori-ce natura si alu drepturilor de transitu si de esportatiune, si regimulu in vigóre in celelalte párti ale Moldovei, si anume abolirea completa monopolului concedatu pentru vendiarea pestelui.

Propunerile comisiunei europene fiindu comunicate guvernului român, acést'a n'a esitatu a se luá dupa avisulu (in ceea ce-lu privesce) alu comisiunei europene aprobatu de cátra puterile garanti.

Facendu-se si sublimei Porti o comunicatiune identica, n'a avutu acela'si rezultatu.

Intr'adeveru, unu dreptu de esportatiune continua a esistá pentru productele culese de cátra locuitorii din Valcovu in limitele pescuiriloru loru.

Se vedeste, afara de acést'a, din reclamatiunile locuitoriloru din Valcovu, ca ori de câte-ori vre-o imbarcatiune voiesce sa apuce prin bratiulu Dunarei care separa comun'a loru de ostrovulu Bolgarod, este obligata sa abordeze la acestu ostrovu spre a se provedé, platindu o tacsu de trei lei vechi, cu o patenta a capitanului turcescu care se gasesce aici alaturi de vama otomana pentru pescaria.

S'a adeveritu asemenea ca autoritátele turcesci stabilite in dreptulu acést'a interdicu din tempu in tempu locuitoriloru din Valcovu ori-ce intrare in mare si se opunu cá acést'a sa circule pre canalulu chematu „Gãrl'a-Gastei.“

O asemenea stare de lucruri este atátu de putienu tolerabile pre cátu este cu greu a o justificá. Eliminarea locuitoriloru din Valcovu dela liberulu usu alu Dunarei si restrictiunile ce aducu acestuiu usu autoritátele otomane, suntu contrarie art. XV alu tractatului din Parisu care proclama libertatea de navigatiune pre Dunare si scutirea de ori-ce tacsu si de ori-ce impede care ce n'aru fi fostu prevediuta in disulu tractatu.

Tóte comunele riverane suntu mai multu séu mai putienu in aceleasi conditiuni defavorabile, si acésta stare de lucruri n'aru puté incetá de cátu cu adoptarea unei linie fruntarie trasa in modu a salvardá dreptulu particularu alu acestoru comune, si drepturile teritoriale ale Romaniei care, dupa tóte notiunile adoptate de dreptulu

*) A vedea nr. 76.

gintiloru, au fostu lasate prin acestu traseu.

Possesiunile actuale ale tiei in suslu Dunarei probéza indetulu ca fluviulu n'a fostu nici-odata intregu alu Turciei. Este iéra'si de observatu ca, de si tóte ramure Dunarei suntu egalu supuse libertátiei de navigatiune stipulata prin tractatulu din Parisu, in dreptu cá si incuviinti'a teritoriale, un'a din aceste ramure si anume ramur'a Kili'a cu tóte ale ei, nu se póte considerá de cátu cá unu cursu de apa apartienendu intregu riveranului dela stánga si bratiulu Sánt-George in intregulu seu riveranului din drépt'a.

Chiaru in stricta ecuitate, thalwegulu bratiului din mijlocu, de celu dela Sulin'a, alu singurului bratiu deschisu navigatiunei maritime, aru trebú sa formeze fruntari'a intre Turcia si Romania, cáci este singurul care ofera intrarea facile in mare pre cându celelalte dóue abia potu servi micului cabotagiu, din caus'a putinei profundimi a gureloru loru.

Insciintiare si resp. apelu.

Subscrisulu comitetu aduce la cunoscinti'a onoratului publicu romanu din Brasiovu si tienutu, cumca exercitiile practice de gimnastica si respective probele din cántári pentru anulu curentu 1876/7 s'au inceputu dejá. Suntu rogati deci atátu membrii de pâna acum'a cátu si celalaltu on. publicu romanu a se inscrie resp. a-si inscrie copiii la biroulu subscrisului comitetu (in cancelari'a on. directiuni gimnasiale din localulu scóleloru romane gr. or. centrale) adresandu-se la secretariulu reuniunei prof. gimn. Stefanu Iosifu in fia-care di dela 8—12 óre ant. med.

Aventulu, ce Pa luatu societatea omenésca in desvoltarea artelor (de care se tienu si gimnastic'a si cántárrile) precum si in specie necesitatea de a intregi cultur'a societátiei romane din locu cu aceste dóue ramuri de arta ne indémna a apelá la fia-care membru alu societátiei romane, cá prin participare activa si prin indemnulu in cerculu seu, sa contribue la progresarea si inffiorirea acestui institutu.

Brasiovu in 27 Sept. 1876.

Comitetulu reuniunei romane de gimnastica si de cántári.

prin Ioanu Lengeru, presiedinte. Stef. Iosifu, secret.

Dle Redactoru! In lunile de véra — dupa întórcerea din strainatate amu — facutu prin tier'a nóstra si prin o parte a Bucovinei o excursiune.

Suntu deprinsu a me interesá de aprópe de ceea-ce intálnescu in cale si a-mi purtá esactu diariulu de calatoria, unde — se intielege — intre bune si rele.

Me oprescu la notitiile dureróse din diariu unde vedu ca Bucovin'a, acést'a fica frumósa a Moldovei geme sub povér'a streinismului. Nu e destulu ca fiindu acést'a tíera lacomósa a inundatu-o streinii cá corbii lacomi de prada mai vedi acum'a si pre adevarati ei fii, pre románi, metamorfosati dejá in nemti, rusnaci etc. Viéti'a sociala languedita si ori cum o poti numi, numai romána nu. Specula in tóte pártile; o lupta perpetua in tóte pártile dupa cáscigu fia pre ori ce cale si prin ori ce midilóce. Intre atáti'a gesieftari románulu dispare, e impinsu pe la margini, pe la cóste, si in frontu in pusetiunile cele mai frumóse, dealungulu drumuriloru suntu stabiliti mai numai streini. Poporulu ruralu se mai tiene de datinile vechi, dar' inteligenti'a, carturarii, sporescu in renegare. Natur'a si tempulu au portatu grija

cá tóti sa se sature, si este ce esplotatá.

Intre altele acolo e d. e. fondulu religionariu, averile acelea colosale, pre cari le esplotéza mii de streini in profitulu loru; si e greu de calculatu la cátu se urca sumele, cu cari saru poté cu dreptu cuventu promová interesele natiunei románe, a cárei proprietate au fostu din descalecatu acestea averi, dar' cari intra pre o cale si pre alt'a in punga straina.

Cum sta cu administratiunea, cu sporirea acestoru averi e alta intrebare. Nici nu sciu mai are románulu dreptu a intrebá un'a si alt'a, cum e d. e. pentru ce proprietátile cumperate prin fondu dela famili'a Manz cu bani grei stau neesplotate, capitalu mortu de atáti'a ani? — si altele care nu le atingu.

Pentru románi mi se pare ca este rezervatu camu atát'a cátu intrecede dela streini; si la cei dela capu le vine mai bine la rendia a respunde la cere-rile romániloru cu non posumns.

Unu casu, carele — ce e dreptu, nu póte se fia regula, va confirmá asertiunea mea.

In marginea dela apusu a Bucovinei este parochi'a dreptu credinciósa orientala Cosn'a, care altmintrelea se tiene de Transilvani'a, dar' carea in tempii vechi au facutu parte din Moldov'a dupa cum atestá atátea si atátea chrisóve vechi, dar' mai cu séma datinile, portulu, limb'a etc. pre cari poporulu le-au pastratu cu multa scumpetate.

Ajunsu in aceea parochia, care diace aprópe de pasulu publicu ce trece pre la Tihuti'a amu aflatu ca acolo se edifica o bisericá nóua — nefiindu pâna acolea bisericá aici; si ca inceputulu s'au facutu in primavér'a trecuta la initiativ'a si staruinti'a bravului preotu Gregoriu Maric'a.

Scie ori si cine ce insemna a cladí din nou o bisericá si zelosulu preotu ingrijatu de greutátile ce va intempiná la nóua opera, considerándu mai cu séma cumca parochi'a abia numera vr'o 50 familii si bani adunati abia suntu vr'o 6000 fl. v. a. au indreptatu in numele parochiei o cerere la locurile competente pentru unu ajutoriu din fondulu religionariu pre motive: ca parochi'a Cosn'a atunci cându s'au deschisu isvórele fondului religionariu s'au tienutu de Moldov'a vechia, respective de Bucovin'a de astadi; ca multe familii tienátore de parochii bucovinene fiindu mai aprópe de Cosn'a in celea spirituale alérge adese la acést'a parochia, bá se lase si immortalati aici, etc. etc. Acést'a cerere e inca pendinta, dar' nu'i sperantia . . . . . si astfelu respinsu poporulu din aceea parte si neajutatu nici din fondurile scolare granitialesc din Naseudu, unde Cosn'a a contribuitu cu sume considerabile de bani si cu averi frumóse sacrifica lucra si ajutoriulu lui Ddieu e cu ei.

In legatura cu acestea in credintia ca nu voiú vatemá modesti'a dlui preotu 'mi permitu a mai adauge cumca in scurtulu periodu de abia doi ani de cându se afla in acést'a parochia biseric'a s'au dotatu cu unu pamentu estensu fostu comunalu, si cu altulu donatu de unu fiu credinciosu. (Biseric'a pâna aci n'au avutu pamentu nici de unu metru.) Asemenea s'au sistemisatu pentru preotu, care imbraca totu-odata si oficiulu de investiatoriu unu salariu anuale de 500 fl. v. a.; s'au deschisu din cladirile comunale o scóla; biseric'a la indemnulu si cuventulu seu pâna acum'a s'au provediutu cu ornate destulu de frumúsie.

Acestea le-amu amintitu in credintia ca se cuvine a radicá virtutile in tocm'a precum este de lipsa a loví vitiurile.

Dauna numai ca unu preotu cu atát'a inima cátra bine este osenditu

a se miscá in unu cercu asiá restrinsu si nu i se dá unu terenu mai largu de activitate, unde aru poté face mari servitit bisericiei si natiunei.

Caletoriulu.

Varietáti.

Bibliograficu.

A aparutu chiaru acum si se afla de vendiare:

„Calindariulu bunului economu“ pe anulu 1877 intocmitu de D. Coms'a si Eugen Brote. Cu mai multe ilustratiuni intercalate in tecstu.

Cuprinsulu:

Pop'a Tand'a, novela. Poesii: Cine-Cinelu — Mariór'a — Cátu te-amu iubit — De a-si putea — Groz'a — Tiganulu si purcelulu — Cántece populare. — Despre scrierea limbei románe. Economi'a câmpului: Tractarea gunoiului de grajdu — Ghipsulu — Cenusi'a si gáinatulu — Alegerea sementiei — Sterpirea táciunelui — Cultur'a trifoiului — Plugulu — Grap'a — Greutatea fructelor si samintieloru mai indatinate — Timpulu incoltirea si vegetatiunei la diversele plante agricole — Volumulu diverselor nutreturi; — Greutatea corpuriloru mai indatinate. Economi'a vitelor: Alegerea vitelor de prasila — Mulsulu vaciloru — Ce-va despre oeritu — Ce avem de observatu cându cumperámu cai? — Verst'a cailoru — Cátu tempu póta animalele agricole? Pomaritul: Pártile pomului — Prasirea paduretiloru de altoitu — Despre altoire in deobste — Surceii nobili — Cér'a si resin'a de altoitu — Altoirea in despicatura — Copularea — Ocularea. Vieritul: Culesulu struguriloru — Spalatu butiloru — Cum sa fia pivniti'a? Stuparitul: Date statistice. Legumaritul: Cultur'a fragiloru. Matásaritul: Pastrarea samentiei — Schimbarea pelci — Omidari'a — Nutrirea omideloru. Mijlóce in contr'a unor prímejdi grabnice la ómeni. Mesurile nóue, Raportulu intre mesurile nóue si vechi — Tabel'a pentru schimbarea mesuriloru vechi si nóue. Conspéctulu târguriloru in Ardélu. Post'a: Post'a de epistole — Post'a de pachete. Corepondenti'a telegrafica. Timbre, Bibliografi'a agricola. Varietáti. Tabele de interese.

Agricultur'a, acestu isvoru insemnatu alu bogatiei nationale, este aprópe singur'a meseria a poporului románu. Credemu deci a fi respunsu la o trebuintia fórté simtita si generala a poporului, intreprindendu edarea acestui nou Calindariu, in care, dupa cum arata cuprinsulu de mai susu, suntu reprezentate mai tóte ramurile agriculturiei. Numele autoriloru, cari ágendoj suntu barbati de specialitate póte servi dreptu garantie despre bun'a alegere si tractare a materiiloru cuprinse in „Calindariulu bunului economu“. Alaturca cu agricultur'a, Calindariulu nostru cuprinde o colectiune alésa de poesii precum si un'a din cele mai nimerite novele populare. Comerciantulu, industriasiulu, meseriasulu, investiatoriulu, preotulu, amplotiatulu, ei toti afla in „Calindariulu bunului economu“ indrumári practice pentru trebuintiele zilnice.

Este de prisosu, credemu, a recomandá unu Calindariu, care intrunesc asemenea conditiuni.

„Calindariulu bunului economu“ se afla de vendiare la tóte librariile din tíera. Pretiulu unui esemplariu este 45 cr., cu porto postei 50 cr. La 10 esemplarie unulu gratisu.

Editur'a tipografiei. Iosif Drotleff et Comp. Sabiiu.

Burs'a de Vien'a.

Din 29 Septembrie (11 Octob.) 1876.

Metalicelo 5%	65 40
Imprumutulu nationalu 5% (argintu)	68 50
Imprumutulu de statu din 1860	111 —
Actiuni de banca	854 —
Actiuni de creditu	154 20
London	122 25
Obligatiuni de desdaunare Unguresci	73 25
„ „ Temisiorene	72 50
Argintu	102 30
Galbinu	5 82
Napoleonu d'auru (poli)	9 77 1/2
Valut'a nóua imperiale germána	60 10

Concursu.

Se deschide pentrn dóue stipendie câte de 120 fl. din fundatiunea lui Gavriilu Fauru de Teiusiu.

Recurentii au se astérna recursele loru pâna in 20 Octobre st. v. a. c. la consistoriulu din Oradea-mare, instruite cu:

- a.) Carte de botozu;
- b.) Certificatu despre seracia;
- c.) Testimoniu cu calculu emimentu despre progresulu facutu in anulu precedinte scolasticu;
- d.) Certificatu despre starea sanitará si purtarea morala.

Aradu, 2 Septemvre v. 1876. Ioanu Metianu, m. p. (2—3) episcopulu Aradului

Ad Nr. 48/1876 scol.

Concursu.

Pentru ocuparea postului invetiatorescu dela scól'a romána gr. or din Trapoldu protopresbiteratulu tractului Sighisiór'a se escrie odata pentru totu-déun'a concursu pâna la 10 Octobre a. c. st. v.

Salariulu anuale de 80 fl. v. a. cuartiru in edificiulu scólei, si lemne de ajunsu.

Petitele instruate in sensulu legiloru prescise cu calificatiunea recruta; — suntu a se adresá presidiului scaunului protopresbiterale subscrisu in Sighisiór'a.

In contielegere cu comitetulu respective sinodulu parochiale concerninte,

Sighisiór'a 17 Sept. 1876. v. Zacharie Boiu, protop. (2—1)

Concursu.

La scól'a confesionala gr. res. din Pianulu de susu protopresbiteratulu S. Sebesiu suntu de ocupatu statiunile de invetiatoriu primariu si secundariu, cea dintáiu cu salariu de 220 fl. v. a. locuintia libera si 2 □° de lemne, cea de a dóua cu salariu de 150 fl. locuintia si 2 □° de lemne.

Cei ce dorescu a se aplecá la vreunu din mentionatele statiuni, au a-si inaintá concursele instruate in sensulu presciseloru Statutului organicu subsemnatului inspectoratu scolariu celu multu pâna la 10 Octobre 1876 st. v. pre cându va fia alegerea.

S. Sebesiu in 19 Sept. 1876 st. v. In contielegere cu comitetulu parochiale.

I. Tipeiu, prot. si insp, distr. de scóle. (3—3)

Concursu.

Pentru ocuparea postului de Capelanu, pre lánga fórté neputinciosulu si ajunsulu la adenci bebráneticu parochu Ioanu Tatulea, in parochi'a de clas'a a III-a gr. or. din Predealu in tract. protopresbit. alu Branului, se escrie prin acést'a, cu concessiunea maritului consistoriu archidiecesanu, coucursu cu terminu pâna la 1 Novembre a. c.

Emolumentele impreunate cu mentionatulu postu de capelanu suntu jumetate din tóte veniturile parochiali.

Concurentii au a tramite mie subscrisului suplicele loru instruate in sensulu „Stat. org.“ si conformu dispositiuniloru sinodului archidiecesanu din 1873 pentru regularea parochieloru § 16 p. d.

Brasiovu, 10 Septembrie 1876. In contielegere cu comitetulu parochialu respectivu.

Iosifu Baracu ppresb. cá adm. alu ppresbiter. Branului. (2—3)